

områdes program

Skärholmen

BREDÄNG

SÄTRA

SKÄRHOLMEN

VÅRBERG

STOCKHOLMS STADS- ARKIVS BIBLIOTEK
2000 -09- 12
121-8-213

INNEHÅLL

Områdesprogrammet i korthet	1
Skärholmen idag	2
Historik och karaktär	
Befolkning	
Bostäder	
Service	
Näringsliv och arbetsmarknad	
Trafik	
Natur och rekreation	
Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	
Anläggningar för energi, vatten och avfall	
Framtidsfrågor	11
Förändringar på kort sikt	
Förändringar på lång sikt	

Stadsbyggnadskontoret inbjuder till dialog

I detta områdesprogram har stadsbyggnadskontoret sammanställt sådana uppgifter som kontoret använder vid planeringen för **Skärholmen**. Programmet redovisar även pågående planering och diskuterar hur stadsdelsområdet kan utvecklas framöver samt hur dess värden ska tillvaratas.

Områdesprogrammet är ett underlag för en dialog mellan medborgarna, stadsdelsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret om framtiden i stadsdelsområdet. Stadsbyggnadskontoret fortsätter härmed det områdesvisa planeringsarbete, som inleddes med de stadsdelsbeskrivningar som ingick i samrådsförslaget till översiktsplanen hösten 1995.

Områdesprogram finns för samtliga 24 stadsdelsområden.

Stadsbyggnadskontoret är stadsbyggnadsnämndens beredande organ och stadens expertorgan i stadsbyggnadsfrågor. På stadsbyggnadsnämndens uppdrag har kontoret hand om frågor som rör markanvändning och byggande.

STADSBYGGNADS KONTORET

Fleminggatan 4, KUNGSHOLMEN
Tfn växel 08-508 260 00

Kontaktpersoner för Skärholmen:

Planfrågor:

Staffan Eriksson
Tommy Jönsson

Fram till början av 1960-talet bestod området till största delen av enstaka bostadshus utmed Mälarens södra strand. Här och var byggades sig lägenheter för adliga och lövträda ägare. Skärholmen och

Områdesprogrammet i korthet

Utbyggnaden av området började 1964, med Bredäng och Sättra och fortsatte med Skärholmen och Vårberg mot slutet av 1960-talet. Stadsdelarna kom till under en period då bostadsbyggandet var särskilt prioriterat och områdena planerades som funktionella och sociala enheter. Varje stadsdel fick eget centrum med varierad service. Höga flerbostadshus byggdes nära tunnelbanestationerna, längre ut byggdes småhus.

Efter den stora utbyggnaden, har stadsdelarna inte ändrats särskilt mycket. Lite bebyggelse har tillkommit på några ställen. Någon större påverkan är inte att vänta från en förmodad naturlig befolkningsutveckling, då invånarantalet ligger relativt stabilt.

Befolkningen i stadsdelsområdet är yngre än i staden som helhet, hushållen är större. Drygt hälften av bostäderna ägs av kommunala bolag, en övervägande del av lägenheterna är treor. Serviceutbudet i området är koncentrerat till stadsdelarnas centrum vid tunnelbanestationerna. Utmed Södertäljevägen ligger ett större arbetsområde och i Skärholmen finns ett regionalt centrum med stort serviceutbud och många arbetstillfällen.

Området gränsar till Mälaren, via Sättraskogen, som ingår i Stockholms övergripande grönstruktur. Sättraskogen föreslås skyddas som naturreservat. Mälarstranden med naturmark och bebyggelse, utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö, som bör bevaras.

I stadsdelsområdet bedöms projekt om 250–300 lägenheter kunna komma igång före år 2000.

Stadsdelsområdet ingår i ytterstadssatsningen, ett projekt där de boende och verksamma i områdena, stadsdelsnämnder och bostadsbolag är engagerade.

Historik och karaktär

Fram till början av 1960-talet bestod området till största delen av kuperad barrskogsmark utmed Mälarens förkastningsbrant. Här och var öppnade sig landskapet för odlingar och lövträd kring gårdarna Jakobsberg, Slätten, Sätra, Skärholmen och Johannesdal.

Under 1960-talet var bostadsbristen i landet svår. Riksdagen antog 1965 ett massivt utbyggnadsprogram, det så kallade miljonprogrammet. En miljon nya bostäder skulle byggas i Sverige under åren 1965–74. Ljus och luft mellan husen, mycket natur, bra kommunikationer och lägenheter i god standard var tankarna bakom miljonprogrammets planering.

I Stockholm beslöt man att bygga ut tunnelbanan och utnyttja de tidigare förvärvade lantegendomarna i de yttre delarna av Stockholmsområdet, bland annat i sydväst kring gårdarna Sätra och Skärholmen. Ett stort naturområde, Sätmaskogen, sparades längs Mälaren i områdets nordvästra del. Mellan de nya trafiklederna Skärholmsvägen och Södertäljevägen (E4/E20) byggdes arbetsplatser.

Vid centrum och tunnelbanestationer placerades höga flerbostadshus, längre ut byggdes småhusområden. Lägenheterna byggdes med god köks- och hygienstandard, bra förvaringsmöjligheter, möblerbarhet och rumssamband, ofta med goda solförhållanden och fin utsikt.

Bostadsområdena planerades som funktionella och sociala enheter. ABC-staden var förebilden – arbete, bostad och centrum skulle finnas i området. I stadsdelarna planerades allt i ett sammanhang. Användningen av alla ytor motiverades väl. I princip ingen mark blev över för ”framtida planering”. Planerna orsakade stor debatt och diskussion.

Mycket av 1960-talets värderingar finner man även i ambitionen att ge landskapet betydelse och värde. Kontakten mellan lägenheter, entréer, gårdar och omgivande natur var viktig. Goda kollektiva kommunikationer, ett vägnät av god standard, tillräckligt med parkeringsplatser och bra angöringsmöjligheter prioriterades. Ett säkert och bekvämt gång- och cykelvägnät, åtskilt biltrafiken, var också en viktig ambition.

Frågor som 1960-talsplanerna ägnade mindre intresse åt, var bland annat husens rumsbildningar kring gator, torg och gårdar, skydd mot buller och luftutsläpp samt bebyggelsens anpassning till äldre och handikappade.

Genomförandet var rationellt och gick fort. Det effektiva byggandet och den höga trafikstandarden skapade dock alltför stora ytor för trafikändamål och ibland stora och likartat utformade hus.

Utbyggnaden av området började med de stora skivhusen kring en naturpark i Bredäng 1964. Då öppnades den sydvästra tunnelbanelinjen, som ersatte Mälärhöjdens spårvägslinje. Året därpå förläng-

des tunnelbanan till Sätra, som började byggas ut med lamellhusen kring ett centralt parkstråk och småhus längs Sätmaskogen.

Skärholmen började byggas 1966, med skivhusen i norr och småhus utanför. Skärholmens centrum planerades som Stockholms tredje stora centrumanläggning efter Vällingby och Farsta. Det invigdes 1968 och utlöste en våldsamt debatt om dåtidens planeringsideal.

Vårberg kom till huvudsakligen i slutet av 1960-talet, i takt med utbyggnaden av tunnelbanan. Vårberg fick en mer blandad bebyggelse, bland annat med villor och småhus närmast stranden.

Mindre bostadskompletteringar har skett eller planerats under 1990-talet i samtliga stadsdelar.

Befolkning

I Skärholmen som helhet bor knappt 29 500 invånare, eller ca 4 % av stadens befolkning. När området stod färdigbyggt i slutet av 1960-talet, bodde här omkring 40 000 personer och befolkningen har successivt minskat till en stabil nivå. Särskilt har andelen barn minskat, medan andelen äldre har ökat. Enligt befolkningsprognosen ökar antalet invånare med närmare 1 000 personer fram till år 2004. Antalet förskolebarn förväntas minska något under prognosperioden, medan antalet skolbarn ökar.

Skärholmens befolkning 1995, redovisad stadsdelvis:

• Bredäng	8 700
• Skärholmen	7 200
• Sätra	5 800
• Vårberg	7 700
Summa	29 400

De olika stadsdelarna har en relativt likartad befolkningssammansättning. I jämförelse med staden som helhet är befolkningen något yngre med en större andel barn. Åldersgruppen 25–34 år är väsentligt mindre i Skärholmen än i övriga staden. 1990 bodde knappt 70 % av befolkningen i hushåll med en eller två personer, att jämföra med drygt 80 % i hela staden.

Inkomstnivåerna ligger något under övriga staden. Sätra har de högsta medelinkomsterna, relativt nära stadens genomsnitt. Andelen medborgare med utländsk bakgrund är i området högre än i staden som helhet, men stadsdelarna skiljer sig från varandra. I Sätra är andelen jämförbar med övriga staden, medan Skärholmen utmärker sig med en betydligt högre andel. Också Bredäng och Vårberg har en högre andel än stadens genomsnitt. Arbetslösheten följer ungefär samma mönster. Utbildningsnivån är betydligt lägre i Skärholmen än i staden som helhet, även

här utmärker sig Sättra med en något högre nivå än övriga stadsdelar.

Bostäder

I området finns nära 13 000 lägenheter, varav 15 % i småhus. De flesta småhusen finns i Sättra, Skärholmen och Vårberg, medan det i Bredäng nästan uteslutande är flerbostadshus. I de enskilda stadsdelarna är antalet lägenheter något varierande. I Bredäng finns 3 900 lägenheter, i Sättra drygt 2 700, i Skärholmen nära 3 000 och i Vårberg nära 3 400 lägenheter.

Mer än hälften av lägenheterna ägs av kommunala bolag och nära en fjärdedel av enskilda personer. I Bredäng och Skärholmen ägs 75 % av kommunala bolag och i Vårberg endast 25 %. Lägenhetsfördelningen är relativt jämn, med en överrepresentation av treor och få ettor. Särskilt tydligt är detta i Bredäng. Jämfört med staden som helhet är lägenheterna i området större. Inom området äger staden i stort sett all mark, som är upplåten med tomträtt.

Eventuell kompletteringsbebyggelse kring stadsdelarnas centrum, liksom på överdimensionerade trafik- och parkeringsytor har diskuterats. Nya bostäder och arbetsplatser nära kollektiva kommunikationer går i linje med stadens mål att öka andelen kollektivresenärer. Större exploateringar kan inte ske, utan att grönytor tas i anspråk.

Tillgänglighet

I stadsdelsområdet bor drygt 4 800 ålderspensionärer, vilket är en relativt låg andel av befolkningen. Bostäderna i området är byggda i hög standard och en stor andel av lägenheterna i flerbostadshus har tillgång till hiss. Enda undantaget är Sättra, med huvudsakligen trevåningshus, där andelen lägenheter med tillgång till hiss är ungefär en fjärdedel.

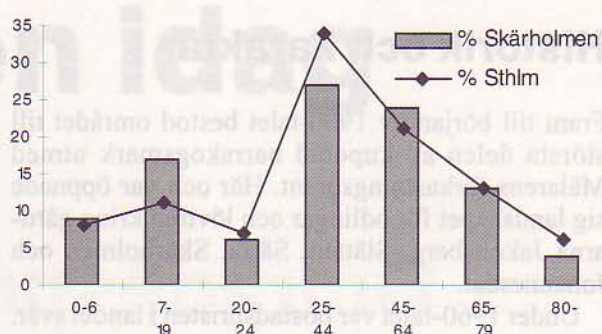
Ett väl utbyggt gångvägsnät ger bostäderna en god yttre tillgänglighet, men närmiljön behöver ses över, för att få ökad tillgänglighet och säkerhet.

Service

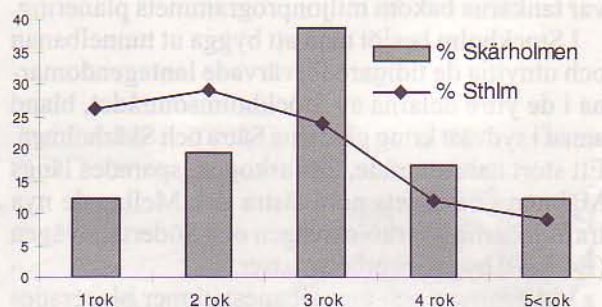
Kommersiell service

Bredäng har en relativt hög servicenivå, med systembolag, post, bank och apotek utöver ett par större dagligvarubutiker och en mindre. Köptroheten är hög, men omsättningen minskande.

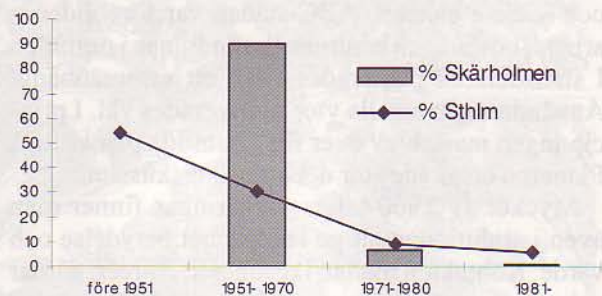
I Sättra utgörs servicen av bland annat apotek och livsmedelsbutik, i Vårberg av post och apotek utöver två livsmedelsbutiker. Köptroheten är förhållande-

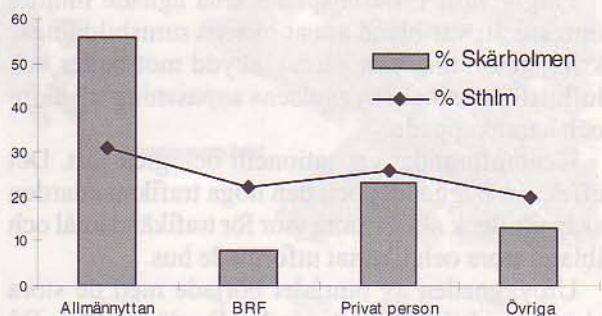
Befolkningsstruktur jämfört med hela staden 1995

Lägenhetsfördelning jämfört med hela staden 1995

Bostadsbeståndets byggnadsår jämfört med hela staden 1990

Bostadsbeståndets ägarfördelning jämfört med hela staden 1990

vis låg, särskilt i Vårberg, beroende på närheten till Skärholmens centrum. Omsättningen ökade något i Sättra och minskade i Vårberg under början av 1990-talet.

Skärholmens centrum rymmer ett stort utbud av kommersiell service. Bland annat finns varuhus, systembolag, post, flera banker, apotek och hotell, utöver två större dagligvarubutiker och en större bensinstation. Skärholmen utgör ett av regionens större centrum och köptroheten är högre än 100 %, vilket innebär att fler än de boende i området handlar där. Trots detta minskade omsättningen markant under perioden 1990–94. Minskningen beror till stor del på konkurrensen från närliggande stormarknader vid Kungens kurva och Fittja i Huddinge kommun.

Sättra, Skärholmen och Vårbergs centrum har under senare år rustats upp, men en komplettering av servicen vore önskvärd, för att öka det lokala serviceutbudet.

Social och kulturell service

Det sociala servicebehovet är väl tillgodosett i områdena. I Skärholmens centrum finns ett omfattande utbud med bland annat vårdcentral med distriktssköterska, servicehus, apotek, försäkringskassa och social servicecentral. Där finns också bibliotek, biograf, kyrkor, bad och sporthall.

Även i Bredäng och Sättra finns vårdcentraler och apotek. Samtliga vårdcentraler ligger i centrum och är lätt tillgängliga från tunnelbanan. I Vårberg finns ett större sjukhem för äldre. Andelen äldre i områdena ökar, vilket kan komma att kräva åtgärder såsom bostadsanpassningar och dagcentraler.

I Bredäng, Sättra och Vårberg finns fritidsverksamheter m m. I Bredäng finns bibliotek och i Sättra finns en teater.

Daghemmen ligger i allmänhet skyddade och är lokaliserade så, att största delen av bostadsområdena är försörjda med barnomsorg inom 400 meters gångavstånd. Mindre områden i västra Bredäng, södra Sättra och södra Skärholmen saknar dock kommunal barnomsorg inom rimligt gångavstånd. Barnstugornas kapacitet motsvarar för närvarande efterfrågan.

Skolorna i området ligger säkert, vid större gångvägar och ofta i anslutning till grönområden. Elever boende i norra och västra Sättra har dock relativt långt till skolan. Högstadieskolor finns vid centrum i samtliga stadsdelar. I Skärholmen finns även gymnasium.

Kapaciteten i högstadieskolorna är för närvarande tillräcklig, medan låg- och mellanstadieskolorna

har en viss lokalbrist. Under senare år har ett antal låg- och mellanstadieskolor, samt barnstugor lagts ned. En utbyggnad av skollokaler i Bredäng och Sättra är under utredning, liksom en eventuell ny byggnad i Lillholmsskolan i Skärholmen.

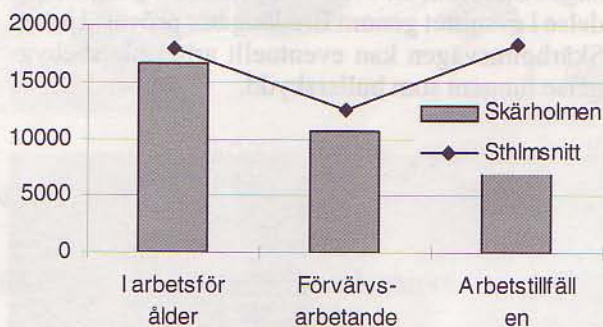
Näringsliv och arbetsmarknad

Antalet arbetsplatser i området uppgick 1994 till drygt 7 100, varav 42 % var inom handel och kommunikation och kring 15 % inom vård och omsorg m m. Av de boende i åldrarna 20–64 år var drygt 64 % förvärvsarbetande 1994.

I Skärholmens centrum har omkring 3 200 personer sin arbetsplats. Därefter är flest sysselsatta i arbetsområdet utmed Södertäljevägen. Inom området förekommer huvudsakligen kontorsverksamhet och tillverkningsindustri. Arbetsområdet ligger inom gång- och cykelavstånd från bostäderna i Bredäng och Sättra, stadsdelar som har underskott på arbetsplatser. Bebyggelsen i arbetsområdet fungerar också som bullerskydd mot Södertäljevägen.

I Huddinge nära Bredäng finns Segeltorps industriområde och vid Skärholmen ligger service- och arbetsområdena vid Kungens Kurva.

Nya arbetsplatser bör komma till för att ge ytterligare möjlighet till arbete i grannskapet och för att ge bättre balans mellan boende och arbetande i regionen.

Stadsdelsområdets arbetsmarknad jämfört med hela staden 1994

Diagrammet visar antalet invånare i arbetsför ålder 20–64 år, antalet förvärvsarbetande boende inom området i åldern 20–64 år samt antalet arbetsplatser inom området. Antalet jämförs med ett genomsnitt för Stockholm. Stockholmssnittet har beräknats genom att motsvarande antal för hela staden delats med antalet stadsdelsnämnder (24 st).

Trafik

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikförsörjningen i Skärholmen är baserad på tunnelbanelinjen Ropsten-Norsborg. Restiden från Vårberg till T-centralen är ca 25 minuter och från Bredäng ca 19 minuter.

Flera busslinjer trafikerar området. Busslinjerna utgörs dels av tvärförbindelser mellan Kärrtorp-Bredäng och Skarpnäck-Skärholmen, dels av förbindelser inom området och till de närliggande stadsdelarna.

Tunnelbanestationerna är i behov av upprustning. Möjligheten till dubbla uppgångar, samt skydd mot buller från tunnelbanan bör utredas. En översyn av busstrafiken bör ske. Kollektiva förbindelser till viktiga målpunkter såsom butiker, vårdcentraler m m är därutöver god, då all nästan service är koncentrerad till centrumområdena.

Vägtrafik

Södertäljevägen, E4/E20, gränsar till området i sydost. Vägen har en trafikbelastning på ca 85 000 fordon/dygn och utgör en betydande bullerkälla och påtaglig barriär mot angränsande områden i Huddinge. Särskilt förbindelserna vid Sätra och Skärholmen bör bli bättre.

Skärholmsvägen och Vårbergsvägen ingår i huvudnätet för biltrafik och har en trafikbelastning på mellan 10 000–15 000 fordon/dygn. Vägarna utgör också bullerkällor och barriärer i området. Bullerskydd, bättre belysning bland annat i gångtunnlar, upprustning av korsningen Skärholmsvägen-Bredängs Allé, samt en eventuell planskild gångförbindelse i avsnittet genom Bredäng bör prövas. Utmed Skärholmsvägen kan eventuellt arbetsplatsbebyggelse fungera som bullerskydd.

Vägarna i övrigt i området är anlagda enligt 1960-talets höga standard, med breda lokalgator och trottoarer på båda sidor. De breda gatorna medger höga hastigheter, vilket innebär minskad trafiksäkerhet. Hastighetsbegränsningar och avsmalningar bör på utsatta ställen studeras, t ex på Björksättravägen vid Sätra idrottsplats. Trafiksignaler som prioriterar gående bör studeras.

I området finns rikligt med parkeringsplatser, då det under 1960-talet planerades för nästan dubbelt så många platser per lägenhet som idag. I Skärholmens centrum finns dessutom en parkeringsanläggning för ca 4 000 bilar. Lågt utnyttjade ytor för trafik och parkering bör kunna ge plats åt ny bebyggelse eller trädplanteras.

Gång- och cykelnätet är väl utbyggt och åtskilt biltrafiken, med gångtunnlar under de mer trafikerade gatorna. Utmed vissa avsnitt av Södertäljevägen, t ex vid Sätra och Skärholmens centrum, saknas dock parallella separata gång- och cykelvägar, liksom förbindelser över vägen.

Gatu- och fastighetskontoret arbetar med att ta fram en trafik- och gatumiljöplan, med förslag till åtgärder för stadsdelarna.

Natur och rekreation

Övergripande grönstruktur

I Skärholmens nordvästra del ligger Mälärstranden och Sätmaskogen. Dessa ingår i ett övergripande grönstråk från Vårby Gård i Huddinge till Nacka friluftsområde. Stråket hänger ihop via Sätmaskogen, Eolshäll, Vinterviken, Årstaviken och Årstaskogen.

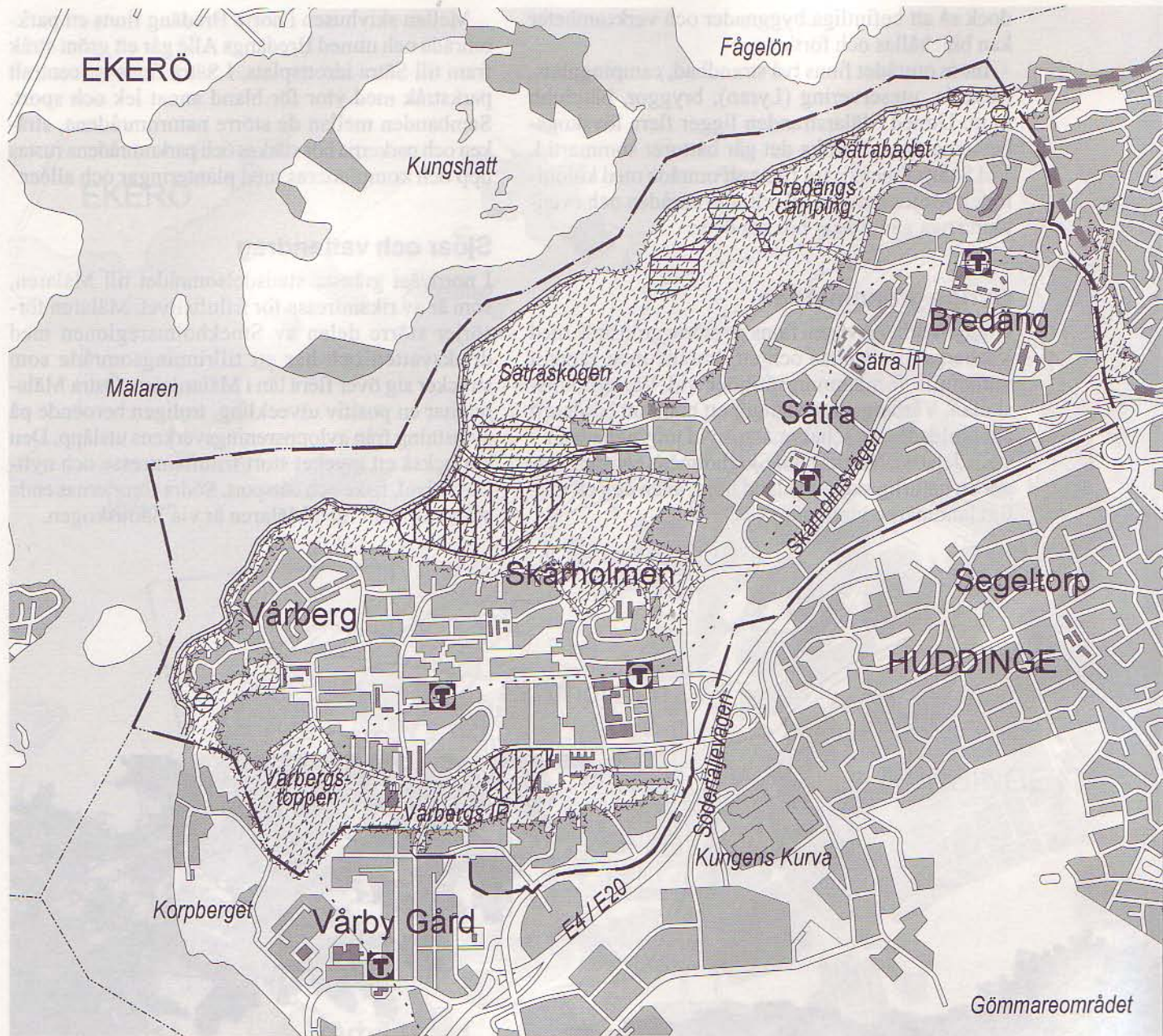
Sätmaskogen och Mälaren ingår också i ett stråk bort till Älvsjöskogen, via Slättens Gård i Mälärhöjden, Kerstin Hesselgrens Park i Fruängen och Långbro sjukhusområde. Stråket är på flera ställen brutna av barriärer som Södertäljevägen och tunnelbanespåren.

SÄTRASKOGEN

Sätmaskogen är ett omfattande naturområde, en del av förkastningsbranten utmed Mälaren. I området finns kuperad skogs- och ängsmark, markanta bergspartier, sluttningar och en dalgång ned mot Skärholmens gård. Längs stranden finns inslag av äldre bebyggelse med trädgårdslämningar, vilka bör bevaras. Typiska karaktärsdrag för strandlinjen är framträdande branter och pilar som växer ut över vattnet. Huvuddelen av stranden, samt en bäckkravin vid Sättraåns dalgång är ekologiskt särskilt känsliga. Bäckkravinen fortsätter genom Borgmästare Skyttes Park, som går in som en kil mellan bebyggelsen i Sätra. Ett antal ekskogspartier och bäckkraviner utgör områden med högt vetenskapligt naturvärde. Sätmaskogen föreslås skyddas som naturreservat,

Sätmaskogen

NATUR- OCH REKREATIONSVÄRDEN

- Naturområden och parker som ingår i den övergripande grönstrukturen
- Förbindelsestråk för rekreation som kompletterar grönstrukturen
- Platser där behovet av rekreativförbindelser behöver uppmärksammas
- Större fornlämningsmiljö och äldre odlingslandskap

- Naturvårdsobjekt
- Ekologiskt särskilt känsliga stränder

dock så att befintliga byggnader och verksamheter kan bibehållas och fortleva.

Inom området finns två strandbad, campingplats, ridskola, uteservering (Lyran), bryggor, båtklubb m m. Utmed Mälarstranden ligger flera lövskogsbevuxna öar, till vilka det går båtturer sommartid. Vid Skärholmens gård finns ett område med kolonilotter. Möjligheterna till odlingsområden och eventuella nya gångvägar bör ses över.

Övriga grönområden

Utmed Vårbergsvägen finns ett större grönstråk med Vårbergs idrottsplats och ett område med särskilt värdefulla fornlämningsmiljöer vid Västerholmskolan. Vårbergstoppen utgör ett markant höjdparti som bildades av schaktmassor vid utbyggnaden av stadsdelarna. Nordost om Skärholmens centrum ligger en naturlig skogsbeklädd höjd, även den ett viktigt landmärke i trakten.

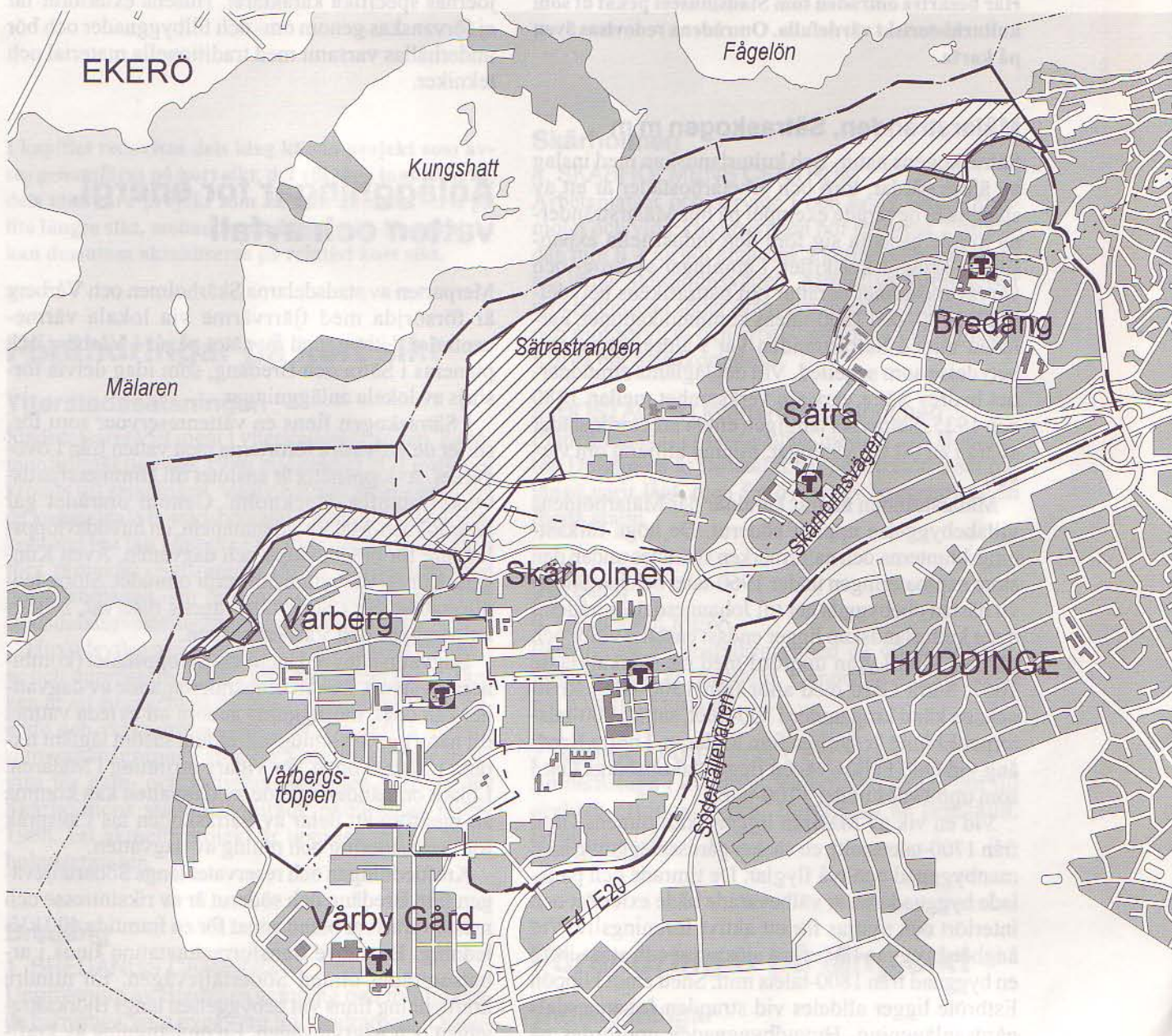
Mellan skivhusen i norra Bredäng finns ett parkområde och utmed Bredängs Allé går ett grönt stråk fram till Sättra idrottsplats. I Sättra finns ett centralt parkstråk med ytor för bland annat lek och sport. Sambanden mellan de större naturområdena, stråken och parkerna bör stärkas och parkområdena rustas upp och kompletteras med planteringar och alléer.

Sjöar och vattendrag

I nordväst gränsar stadsdelsområdet till Mälaren, som är av riksintresse för friluftslivet. Mälaren försörjer större delen av Stockholmsregionen med dricksvatten och har ett tillrinningsområde som sträcker sig över flera län i Mälardalen. Östra Mälaren har en positiv utveckling, troligen beroende på avlastning från avloppsreningsverkens utsläpp. Den har också ett mycket stort friluftsintrasse och nyttjas för bad, fiske och båtsport. Södra förorternas enda större kontakt med Mälaren är via Sätterskogen.

Bredäng

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA MILJÖER 500 0 500 1000 1500 m

Stadsdelar och områden där särskild uppmärksamhet behöver ägnas åt kulturhistoriska värden (enligt Stockholms stadsmuseum)

Sättra
S. BOSTÄDER I SÄTTRA CENTRUM
100-110 lägenheter, på före detta Kungälvskvarnens kvarter Högaltra. Fickplanens fastbild. Byggnadsår 1997-98.

S. VÅRBERGLEDEN
Fortsätter från den tidigare Sättrastranden och utgör en viktig del av Sättrastranden. Vårbergsleden var en av de första bostadsområdena i Sättra och har en rik kulturhistorisk miljö.

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer

Här beskrivs områden som Stadsmuseet pekat ut som kulturhistoriskt värdefulla. Områdena redovisas även på karta.

Mälärstranden, Sätmaskogen m m

Sätmaskogens natur- och kulturlandskap med inslag av äldre gårdar, torp och arbetarbostäder är ett av stadens få bevarade exempel på hur Mälärstränderna kunde gestalta sig före den industriella expansionen kring sekelskiftet. Lämningar av krog- och varvsverksamhet berättar om båttrafikens betydelse för 1700- och 1800-talens kommunikationer. Färdleden utmed Sätmaskogstranden var i äldre tid av stor betydelse som segelled. Vid det låglänta strandpartiet bedrev Sätmaskog varv sin verksamhet mellan 1880 och 1935. Sätmaskogens enkla arbetarbostäder av trä i en till två våningar, minner alltså om varvet.

Mälärstranden ändrar karaktär där Mälärhöjdens villabebyggelse upphör söderut. De höga förkastningsbranterna och naturmarken sparades undan den stora exploateringen under 1960-talet och har förblivit nästan obebyggda ner till Johannesdalsområdet. I detta kulturlandskap ligger endast enstaka villor och gårdar. Villa Lyran uppförd med rik snickarglädje 1867, Sätmaskog med anor från 1300-talet, Rostock, en känd krog under 1700-talet, samt 1700-talstorp Eklund är synliga från Mälaren. I norra Bredäng vid Odd Fellowvägen ligger Jakobsbergs Gård som uppfördes under 1700-talet.

Vid en vik av Mälaren ligger Skärholmens Gård från 1700-talets mitt, en vacker gårdsanläggning med manbyggnad och två flyglar. De timrade och panelade byggnaderna är välbevarade både exteriört och interiört och nyttjas för ett aktivt föreningsliv. Vid ångbåtsbryggan ligger två sjöstugor och strax intill en byggnad från 1800-talets mitt. Snett emot klippön Estbröte ligger alldeles vid stranden Johannesdals gårdsanläggning. Huvudbyggnaden uppfördes på 1790-talet. Ett flertal bostadshus av varierande ålder ligger inom gårdsområdet. På 1960-talet företogs en större ombyggnad av några av husen.

Mälärstranden utmed Sätmaskog är av stort kul-

turhistoriskt värde och bör bevaras. Branterna med naturmark måste tillåtas behålla sin dominans över bebyggelsen. Den glesa bebyggelsestrukturen med friliggande hus bör bevaras, liksom de enskilda miljöernas specifika karaktärer. Husens exteriörer får ej förvanskas genom om- och tillbyggnader och bör underhållas varsamt med traditionella material och tekniker.

Anläggningar för energi, vatten och avfall

Merparten av stadsdelarna Skärholmen och Vårberg är försörjda med fjärrvärme via lokala värmecentraler. Utbyggnad av nätet pågår i Vårberg och planeras i Sätmaskog och Bredäng, som idag delvis försörjs av lokala anläggningar.

I Sätmaskog finns en vattenreservoar som försörjer de sydvästra förorterna med vatten från Lovöverket. Avloppsnätet är anslutet till Himmersfjärdsverket utanför Stockholm. Genom området går Skärholmen-Mälärhöjdentunneln, en huvudavloppsledning för bräddavlopp och dagvatten. Även Kungens Kurva-Vårbytunneln berör området. Större ledningsstråk går i Södertäljevägens reservat, i Skärholmensvägen och Vårbergsvägen.

Dagvattnet tas om hand via avloppsnätet (kombinerat system). Lokalt omhändertagande av dagvattnet kan dock möjliggöras genom att avleda vattnet till naturliga avrinningsområden, såsom låglänt terräng i Sätmaskog, för vidare utrinning i Mälaren. Lokalt omhändertagande av dagvatten kan komma att medföra att delar av Sätmaskog tas i anspråk för magasinering och rening av dagvatten.

Kraftledningen och reservatet längs Södertäljevägen från Bredäng och söderut är av riksintresse och måste vara kvar bland annat för en framtida 400 kV-ledning. En större transformatorstation finns i arbetsområdet utmed Södertäljevägen. En mindre kraftledning finns vid bebyggelsen längs Björksätmaskogsvägen och Ålgrytevägen. En omhänkning av kraftledningen bör övervägas. Särskilt vid sträckan utmed Sätmaskog, där kraftledningen är belägen mycket nära bostadsbebyggelse. För eventuell ny bebyggelse måste skyddsavstånd beaktas.

Framtidsfrågor

I kapitlet redovisas dels idag kända projekt som avses genomföras på kort sikt, det vill säga inom fem år, dels tänkbara projekt som kan bli aktuella först på lite längre sikt, mellan fem och tjugo år. Nya projekt kan dessutom aktualiseras på relativt kort sikt.

Förändringar på kort sikt

Ytterstadssatsningen

Stadsdelsområdet ingår i ytterstadssatsningen. Kommunfullmäktige har 1996 budgeterat 500 miljoner kronor till satsningen, varav hälften finansieras via de kommunala bostadsbolagen. Gatu- och fastighetskontoret har fått i uppdrag att samordna och genomföra projektet. Satsningen sker i samverkan med bostadsbolagen och övriga förvaltningar, av vilka stadsdelsförvaltningarna är särskilt viktiga.

Huvudsyftet med projektet är att genom förnyelse och upprustning bidra till ökad integration. Tanken är att engagera så många som möjligt av de boende och verksamma i området. De aktiva deltar i samverkansgrupper, som tar fram förslag att redovisa för gatu- och fastighetsnämnden. Arbetet för Skärholmens stadsdelsområde påbörjades under 1996. Ett aktuellt projekt är upprustning av Skärholmsterrassen.

Bredäng

1. BREDÄNGS CAMPING

Upprustning av Bredängs camping och intilliggande barnstuga, som byggs om för vandrarhem. Detaljplan är fastställd. Upprustning har påbörjats.

2. BOSTÄDER vid Bredängsvägen

Tio radhus eller 20 smålägenheter planeras på en garagetomt i kvarteret Pennklubben i norra Bredäng. Detaljplan är godkänd. Byggstart planeras ske under 1997.

Sätra

3. BOSTÄDER I SÄTRA CENTRUM

100–110 lägenheter, på före detta Kungssätraskolans tomt, kvarteret Högsätra. Detaljplanen fastställd. Byggstart under 1997–98.

Skärholmen

4. SKÄRHOLMENS CENTRUM

Arbetsplatser och service i och kring Skärholmshotellet och vid Ekholmsvägen bör studeras. Entrésidan mot E 4:an bör åtgärdas. Planteringar bland annat längs Skärholmsvägen. Attraktiva förbindelser mot radhusen i söder (gångbro över Ekholmsvägen) och mot service- och arbetsområdena vid Kungens Kurva bör åstadkommas.

5. BOSTÄDER i kvarteret Fågelholmen

Planen innehåller bostadshus med ca 110 lägenheter. Detaljplan är fastställd. Byggherreintresset har länge varit lågt, men nu övervägs byggstart av en första etapp.

Vårberg

6. BERGHOLMEN

Påbyggnad av bostadshus med ca 40 lägenheter. Detaljplanen är fastställd. Genomförandet osäkert på grund av konjunkturläget.

7. KYRKA I VÅRBERGS CENTRUM

En barnstuga i kvarteret Vårholmen byggs om till grekisk-ortodox kyrka. Detaljplan är fastställd. Byggstart 1997.

Förändringar på lång sikt

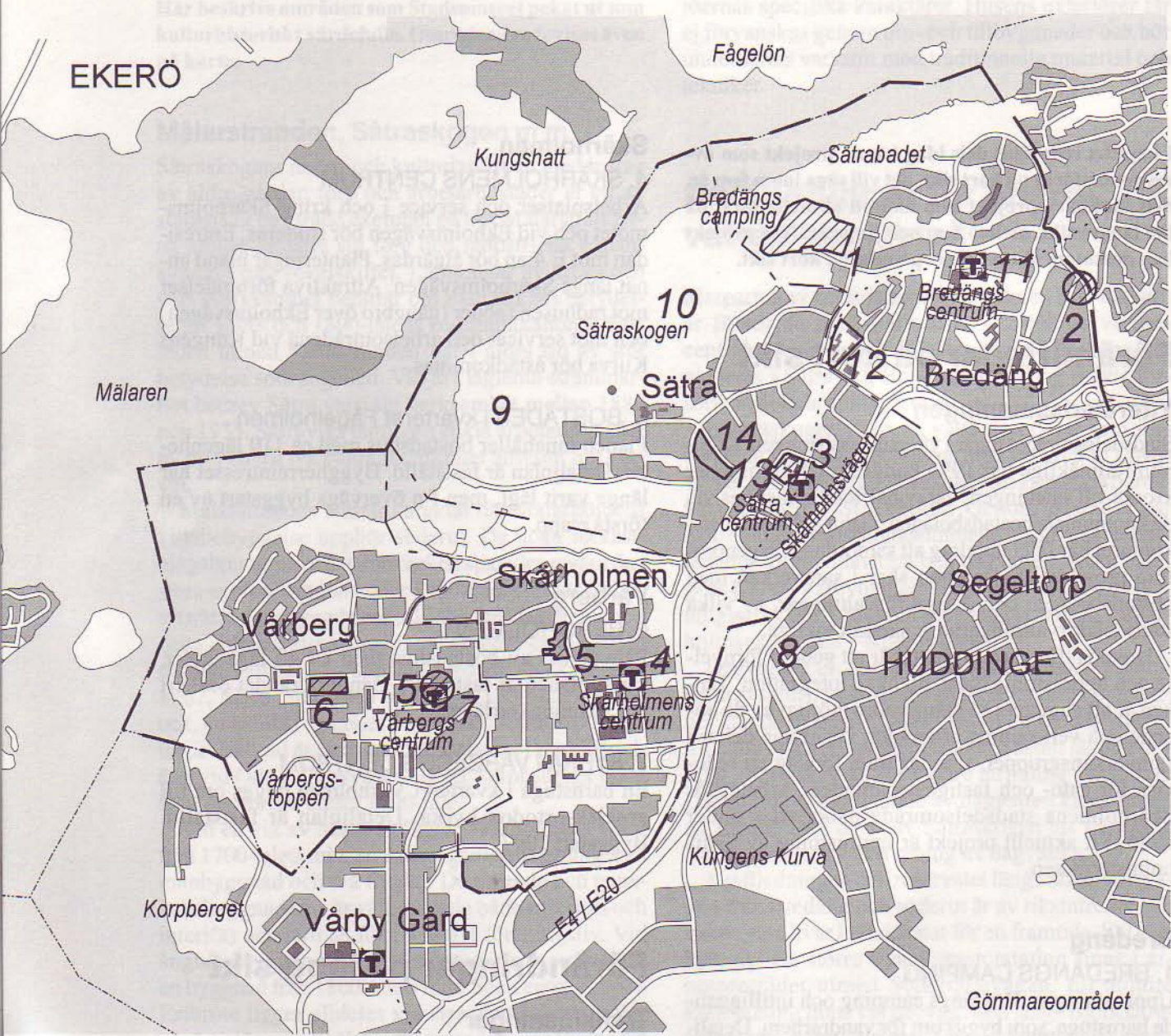
Trafiklösningar

8. SNABBSPÅRVÄG ÄLVSJÖ-SKÄRHOLMEN

Den planerade snabbspårvägen ingick som en del i den tidigare Dennisöverenskommelsen. Syftet med snabbspårvägen är att sammanbinda de radiella järnvägs- och tunnelbanelinjerna i ytterstaden och skapa effektiva tvärförbindelser. Översiktsplanen redovisar ett spårreservat för en eventuell framtida förlängning av snabbspårvägen sträckningen Älvsjö-Fruängen-Skärholmen.

9. VÄSTERLEDEN

Inom ramen för den tidigare Dennisöverenskommelsen ingick Västerleden som en del av Yttre Tvärleden, men har nu skjutits upp i tiden. Tvärleden har som syfte att sammanbinda regionen norr och söder

- Projekt på kort sikt (ca 1-5 år)
- Projekt på lång sikt

om Mälaren. Västerleden är tänkt att tjäna som kringfartsled förbi regionens centrala delar och utgöra den nya E4. Inom Stockholm kan leden komma att förbinda de sydvästra stadsdelarna med de nordvästra, samt att avlasta Essingeleden. I översiktsplanen redovisas reservat för Yttre Tvärleden mellan Kungens Kurva och Mälaren, samt mellan Mälaren och Häggvik.

I det senaste förslaget redovisades leden gå i tunnel genom Sätmaskogen med trafikplats under höjden nordost om Skärholmens centrum. Först vid Mälaren planeras leden gå över mark i bro till Kungshatt. Ett genomförande av Västerleden skulle medföra ingrepp i strandzonen vid Mälaren samt i Sätträns dalgång. Under byggtiden påverkas omgivningarna även av arbetsvägar och etableringsområden.

Bredäng-Sätträ

För Bredäng-Sätträ upprättades ett områdesprogram, som godkändes av kommunstyrelsen 1992. Programmet innehåller förslag till bostäder, service och arbetsplatser, samt upprustning av centrum, vägar och grönområden. Delar av programmet är genomförda, medan andra inte längre är aktuella.

10. SÄTRASKOGEN

Sättraskogen föreslås på sikt skyddas som naturreservat. Idag finns i huvudsak inga planer på förändrad markanvändning i skogen, förutom i anslutning till en eventuell Västerled. I berörda delar, vid tunnelmynning och brofäste, samt genom markarbeten kan markanvändningen komma att förändras. Ett under-

lag för reservatsbildning bör snarast sammanställas, för att finnas till hands vid fortsatt planering av Västerleden.

11. BREDÄNGS CENTRUM

Upprustning samt nya bostäder och arbetsplatser bland annat på parkeringsytor bör studeras.

12. ARBETSPLATSER i Björksättraskolan

Björksättraskolan mellan Bredäng och Sätträ är nedlagd. Området är utsatt för buller. Lämpligt för arbetsplatser och service.

13. SÄTRÄ CENTRUM

En upprustning av centrum, torg och planteringar är önskvärd. Komplettering med nya bostäder, arbetsplatser m m kan möjliggöras bland annat genom överbyggnad av tunnelbanan. Söder om Sätträ centrum bör komplettering med kontor och verksamheter samt bro för gång- och cykeltrafik över Södertäljevägen mot Huddinges utbyggnadsområden i Segeltorp studeras.

14. BOSTÄDER vid kvarteret Lövsätträ

Marken används idag för parkering. Projektet får dock bedömas som tveksamt med hänsyn till det utsatta och norrvända läget vid Björksättravägen.

Vårberg

15. KOMPLETTERING vid centrum

Bostäder och/eller arbetsplatser norr om centrum bör utredas.

Stockholms stadsarkiv

Biblioteket

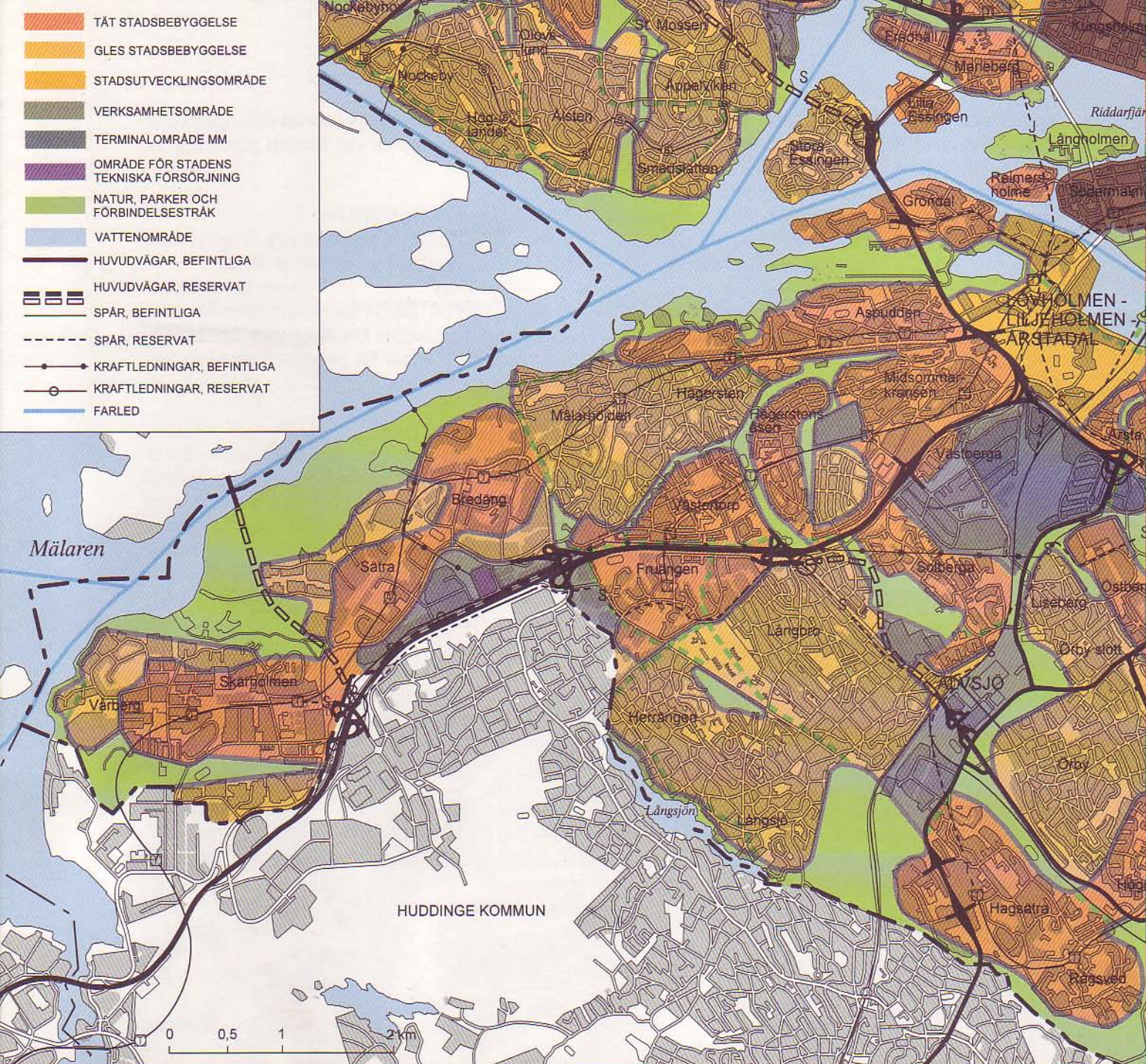

312560 09

Rapporten har tagits fram av
Stockholms stadsbyggnadskontor, distrikt Söderort
Projektansvariga: Torbjörn Johansson
Karin Hansen
Staffan Eriksson
Charlotte Gattmalm

Grafisk form: Länk Grafisk Form & Illustration omslag
Lay-out: Gunilla Lundstedt inlaga
Fotografier: Distrikt Söderort
Omslagets karta: Kristina Hanström
Gunilla Lundstedt
Övriga kartor: Torbjörn Johansson
Eva Strömbäck

Tryck: Gummessons Tryckeri AB
Falköping 1997

Stockholms översiktsplan – Utställningsförslag 1997

Förslaget till översiktsplan för Stockholm behandlar frågor om markanvändning och bebyggelse som rör hela staden. Det anger en strategi för Stockholms framtida utveckling där nyckelordet är "bygg staden inåt", dvs

- Bygg så långt möjligt på redan exploaterad mark och spara värdefulla grönområden
- Gör om vissa äldre industriområden till stad med både bostäder och arbetsplatser
- Bygg i goda kollektivtrafiklägen

Syftet är att ge förutsättningar för en utveckling som på lång sikt är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Det som är karakteristiskt för Stockholm bevaras – den gröna karaktären, de olika stadsdelarnas särdrag och stadslandskapets karaktär, bl a mötet mellan staden och vattnet.

Kartan visar grunddragen i den föreslagna användningen av mark- och vattenområden. Särskilda stadsutvecklings-

områden avgränsas där på sikt en blandad och varierad stad med bostäder och arbetsplatser kan utvecklas. Dagens stadsbebyggelse kompletteras i goda kollektivtrafiklägen och för lokala behov. Verksamhetsområden och terminalområden reserveras för arbetsplatser. Natur och friluftsområden liksom de gröna stråken mellan stadsdelarna bevaras. Reservat avsätts för en rad vägar och spår som kan komma att byggas.

Förslaget till översiktsplan är utställt under september-oktober 1997 i Tekniska nämndhuset, Flemingsgatan 4.

Översiktsplanen finns även på biblioteken, stadsdelskontoren och/eller medborgarkontoren samt på stadsbyggnadskontorets hemsida www.sbk.stockholm.se